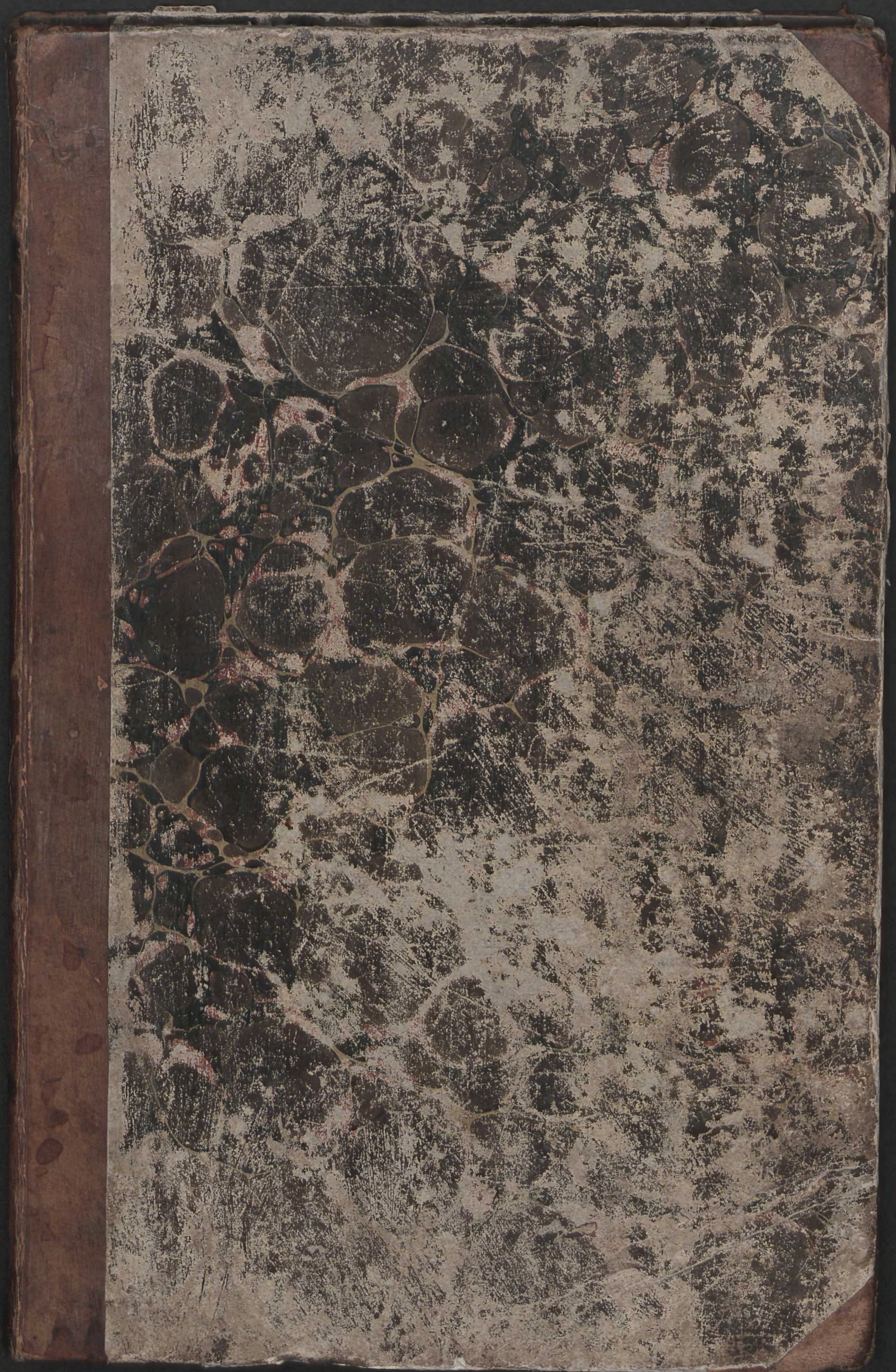
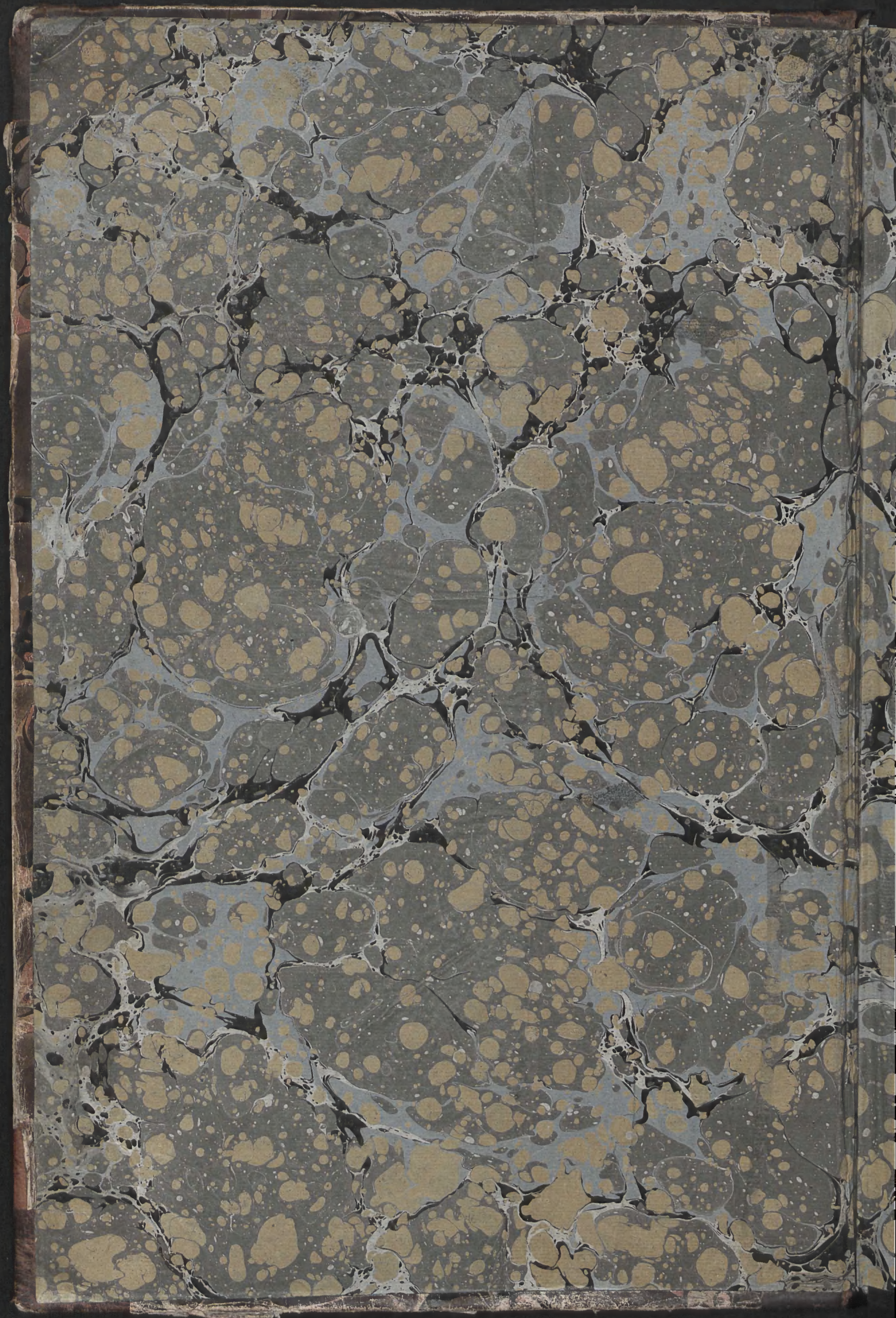
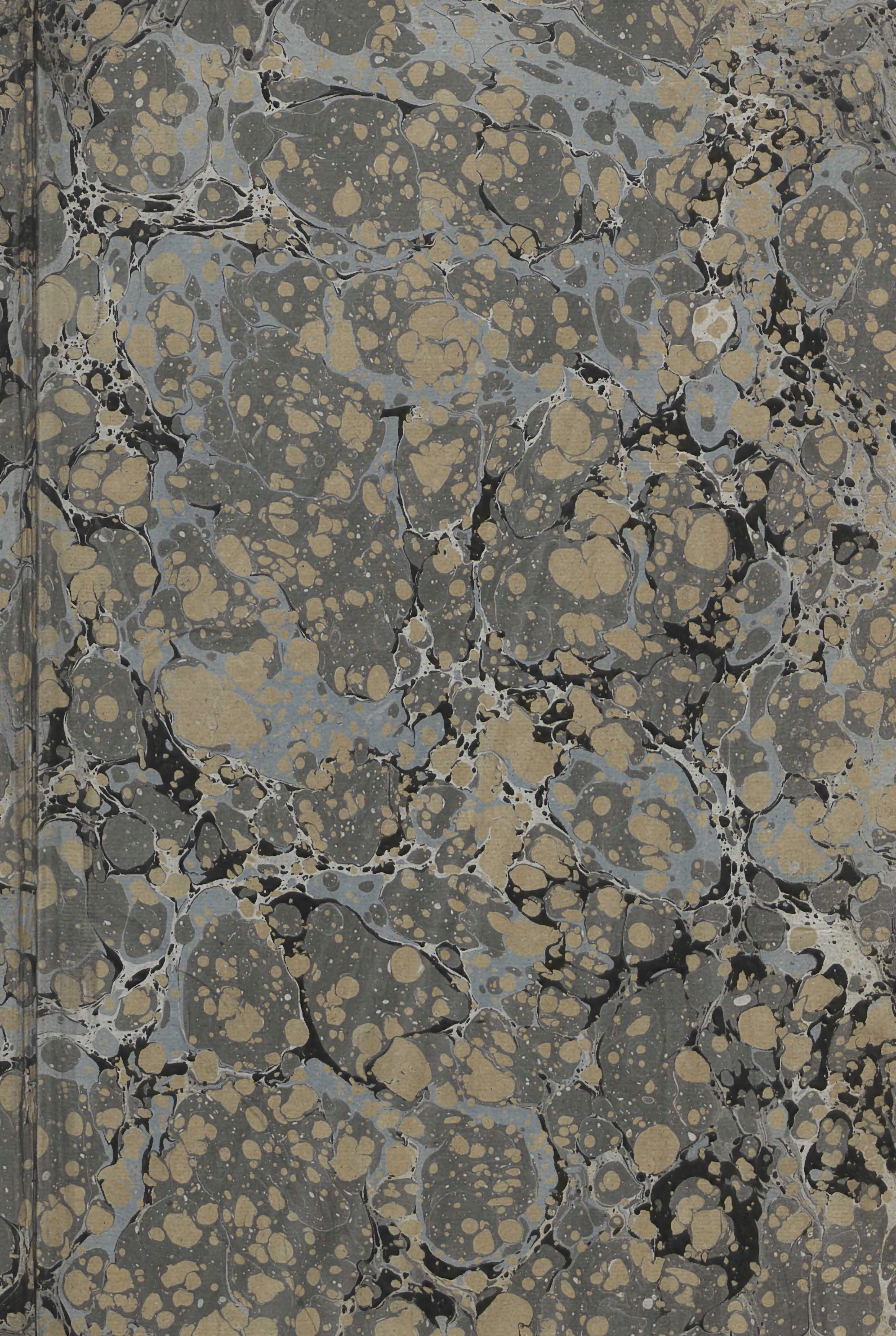






No 609

þáttr af Karli vesæla i Magnúsar sögu góða kap. 4–9.

Brandkrossaþáttr gefinn út i „Nordiske Oldskrifter."

þáttr af Leifi Össurarsyni, Færeyingasaga, kap. 49. sqq.

þáttr af Auðunni vestfirzka i Haraldar sögu harðráða, kap. 72–75

þáttr af Brandi hinum örfa i Haraldar sögu harðráða, kap. 96.

þáttr af Egli af Vandilskaga, hvergi annarstaðar gefinn út svo eg viti.

þáttr af Oddi Ufeigssyni i Haraldarsögu harðráða, kap. 106–107.

þáttr af Blóð-Egli i Knytlinga sögu, kap. 33–40.

þáttr af Hákoni Hárekssyni i 11. bindi af Fornmanna sögum, bls. 422–439.

Kar

Heri indeholdes de af Etatsraad B. Thorlacius i Anledning af det Kjöbenhavnske Universitets Höitideligheder Tid efter anden udgivne samtlige Smaafortællinger paa Islandsk og af ham oversatte paa Latin tilligemed en, for hver især, foranskikket Indledning. Disse Smaafortællinger (þættir) ere følgende:

1. þáttr af Karli Vesæla (Res gestæ Caroli Vesæl dicti.) /1815./
2. Brandkrossa þáttr (Historia de vitulo fulvam in fronte macul. hab.) /1816./
3. þáttr af Leifi Össurarsyni (Res gestæ Leifi Össuridæ s. Færöensis.) /1817./
4. þáttr af Auduni Vestfirdska (De Auduno Regem Danorum invisente.) /1818./
5. þáttr af Brandi hinum örva Vermundarsyni (De Brando Liberali.) /1819./
6. þáttr af Eigli af Vandilsskaga. (De Egillo sub Canuto M. profecto.) /1820./
7. þáttr af Oddi Ofeigssyni. (Narratio de Oddo Ofego filio.) /1821./
8. þáttr af Blódeigli (De Erico de hausto sangv. nunc. sub Can. 3to.) /1822./
9. þáttr af Hákoni Hárekssyni (De Hakone Vicensi sub Magno Estridide.) /1823./

Desuden:

Specimen de Erico Rufo Grönlandiæ inventore. /1811./



SOLENNIA ACADEMICA

AD

CELEBRANDUM

DIEM XXVIII JANUARII MDCCCXIX

REGI NOSTRO AUGUSTISSIMO

FREDERICO SEXTO

NATALEM

HABENDA INDICIT

UNIVERSITATIS REGIAE HAVNIENSIS

RECTOR

FREDERICUS THEODORUS HURTIGKARL

REGI A CONSIL. STATUS, ET PROF. JURIS PUBLICUS ORDINARIUS

CUM

SENATU ACADEMICO.



Commentarium anecdotum, *de Brando, Liberali* dicto, islandice et latine edidit cum præfatiuncula, festo huic prolusurus, D. BIRGERUS THORLACIUS, PROF. EL. LAT.

TYPIS *SCHULTZIANIS*.

L. B. S.

Cum redierit dies, quo nullus Daniæ ſolennior, videlicet XXVIII^{vus} Januarii, qui vitæ Regis noſtri Auguſtisſimi **FREDERICI SEXTI** annum candidus appoſuit, Univerſitas Havnienſis, bonorum omnium civium vota participans, fauſtisſimis pro Regis Domusque Regiæ incolumitate et ſalute ominibus Monarchæ Clementisſimi natalia proſequitur. Ad feſtum itaque Academicum, quo pios gratosque in Regem ſenſus publice exprimemus, Te, benevole Lector, invitaturi anecdotum aliquem, cum hiſtoria boreali cohærentem, Commentariolum more noſtro publicabimus, ſperantes, eum, in ſumma licet brevitate, ſua et ſimplicitate et concinnitate Tibi non displiciturum.

Titulus eſt: *Þáttr af Brande Vermundarſyni hinum örva*, i. e. Hiſtoriola de Brando Vermundi filio, cognomine Liberali. Agit de viri Islandi apud Haraldum Severum Norvegiæ Regem commoratione, deque modo, quo ille a Principe tentatus cordatum callidumque ſe exhibuerit, atque ita ſolertia moderationi mixta Regis gratiam ſibi conciliaverit. Edimus libellum juxta bonum codicem chartaceum, quem posſedit olim beatus Johannes Erichſen, forma 4ta, recentem quidem, ſed ex antiquo eodemque optimo exemplari transſcriptum. Argumentum ejus magnus quidem Torfæus in Hiſtoria Norvegica attigit, ſed brevisſime, et ſic, ut incertum relinqueret, utrum de Bardo an de Brando sermo esſet. Celeberrimus apud nos bibliothecæ Sagarum editor S. V. Mullerus in primo egregii hujus operis volumine hunc commentariolum prætermiſit, ſine dubio quia Sagis (vol. 3^{tio} exponendis), cum hiſtoria Norvegiæ magis quam cum Islandia cohærentibus eum accenſuit. Dignus certe videtur, qui integer typis exprimatur.

Cum Haraldus Severus Sigurdi filius in Norvegia annis 1047 ad 1066, iisdem, quibus Sueno Aſtrithides in Dania, regnaverit, tempus eventui, de quo hic agitur, asſignandum, inter illos annos erit quærendum. Sed ſi vera ſunt, quæ ex Laxdæla-Saga de Brando mox afferemus, initium potius imperii Haraldini quam ſeriorem quandam ejus partem hic cogitandum cenſemus. De tempore, quo conſcriptum fuerit tam curtum opus, longe disputare haud necesſe. Qui talibus dijudicandis asſveverint, illud ad finem ſeculi XIII^{tii}, putamus, referent; ſed lubenter fatemur, ejusmodi indicia a ſenſu magis, quam ab argumentis ad explicandum certisſimis, pendere.

Snorro Sturlius, hiſtoriæ Norvegicæ pater, in rebus geſtis Haraldi Severi exponendis hiſtoriolam noſtram de Brando non inſeruit. Negotia regis cum privato privatim transacta non ea ipſi videbantur, quæ gravioribus locum præriperent. "Quæ Rex, ait ille Sagæ Haraldinæ capite XXXVI^{to}, præclare et fortiter gesſit, multo ſunt plura hic non ſcripta; cujus rei in cauſa noſtra eſt inſcitia, nec non, quod huic accedit aliud, nos teſte carentes hiſtorias libris nolle inſerere: quamvis enim narrata aut dicta acceperimus plura, nobis tamen melius videtur, noſtra ab aliis poſthac augeri, quam necesſum fore, ut hæc eadem auferantur;" et in capitis fine: "Haraldus Rex ad Islandiam campanam miſit, ædi ſacræ donum, cui ligna miſerat Rex Sanctus Olaus in campo fori univerſalis exſtructæ. Talia terræ hujus incolæ habent monumenta memoriæ Haraldi Regis multaque alia donorum inſignium, quibus viros auxit ſe viſitantes."

Verum

Verum multæ aliæ Sagæ Islandicæ, ineditæ pariter ac typis vulgatæ, Brandum ita commemorant, ut pateat, eum non modo inter viros ab occidentali insulæ quadra, in qua ipse habitabat, oriundos, sed omnino inter Islandos singulari liberalitate fuisse celebrem. Tales sunt:

Ex anecdotis

a) *Laxdæla-Saga;* quæ in Cap. 2 genealogiam Brandi, a Ketillo Flatnef (Simo) deductam adfert; et in Cap. 40mo (juxta Codicem Membranaceum Collectionis Magnæanæ in Fol., in aliis Codicibus, uti uno chartaceo quem possedit olim Joh. Arnesen cap. 44to) refert, quod Brandus una cum Kiartano, Halfredo Vandræskald aliisque Islandis Nidarosiæ apud Olaum Trygvium fuerit, Regique ipsum et ceteros ad religionem Christianam adoptandam cogere volenti tum quidem obstiterit; addit auctor, Brandum magna apud populares existimatione ibi floruisse.

b) Cum Viga-Styr Vermundi frater, Brandique patruus esset, ea quæ de Styro et Vermundo cum in Laxdæla-Saga, tum in *Viga-Styrs-Saga* atque *Fostbrædra-Saga* leguntur, lucem non levem rebus Brandi gestis affundunt. (conf. Codices chartacei Magnæani N. 450. B. et N. 565. formæ 4^{tæ}).

Ex impressis

a) *Kristni-Saga*, quæ in relatione de Isleifo Episcopo, de Brandi Liberalis apud Regem Olaum Sanctum commoratione hæc narrat: "Brandum Rex valde honoravit, eique festo quodam die dixit: Togam hanc a me accipe. Erat vero coccinea, pellibus mustelinis subtexta. Isleifus postea ad urbem venit, et a Brando bene exceptus fuit. Erat Isleifus tum sacerdos, et penuria laborabat, utpote e meridionali plaga adveniens. Tunc Brandus ait: Accipies a me togam, quam Rex mihi dedit. Isleifus: nondum, inquit, te munificentia destituit; ego vero lubens accipio. Solenni die, cum Rex discumberet, Brandum intuens ait: Cur hodie togam non sumsisti, quam tibi dedi? Respondit Brandus: donavi eam alicui sacerdoti. Rex regessit: Cuperem hunc sacerdotem mihi in conspectum dari, ut noscerem, qua tu necessitate ductus tam propere dono Regio te privaris. Et mussitabant homines, inconsulto satis hoc factum fuisse. Convenientibus ad templum Brandus ait: Domine! en tibi sacerdotem templo adstantem et toga indutum! Rex, eum intuens: alia, inquit, ineunda est ratio, Brande! Ego illi togam donare volo. Voca ad me sacerdotem. Brandus jussa se facturum respondit. Tum Regi se sistens Isleifus eum salutavit. Rex salutem benigne accipiens dixit: togam, sacerdos, quam Brandus tibi dedit, ego nunc tibi dono, eamque Brando compensabo; is enim mihi videris, cujus me precationibus involutum vellem. Domine, ait ille, optimum alias mihi donum Brandi visum est, nunc vero mihi multo pretiosius, quod id a te accipio" (Vid. Editio Havniensis 1773. 8vo p. 130-32).

b) *Eyrbyggia-Saga* cap. LXV^{to} hæc habet: "*Pontifex* (goþi) *Snorro* Tungæ viginti annis habitavit, primum quidem cum magna multorum invidia. — — At cum senesceret, inimicitiæ adversus eum vel hac de causa decrescere coeperunt, quod pauciores evaderent, qvi illi inviderent: id quoque amicitias illi conciliavit, quod cum viris summi in Breidafiordo et passim alibi nominis affinitates jungeret; sic *filiam Sigridam nuptum* dedit *Brando Liberali*, Vermundi Gracilis filio." (Editio Havn. 1787. 4to p. 335).

c) *Saga af Finnboga hinum rama* Capp. 41-42 honorificam Brandi facit mentionem. Admiserat Finnbogius inter suos domesticos virum, quem Brandus ob cædem alicujus ex ipsius cognatis proscripserat. Cum hic viri misertus eum a se amandare ex Brandi monitu nollet, Brandus cum magno comitatu eum subita aggressione opprimere conatus est. Sed res aliter cecidit. Finnbogio saxorum jactu se strenue defendente, et sociis dein auxilio venientibus, Brandus consensit, ut salvo ipsi proprio de re judicio perpetuam inirent amicitiam, quam Finnbogius cimelia a Græco imperatore ipsi data donando generose sanxit. (Vid. editio Vatnsdæla-S. et Finnboga-Sagæ a. 1812. Havniæ per E. C. Werlauff V. Cl. curata 4to p. 344-358.)

Cum ista omnia Brandi celebritatem satis confirment, patet Commentarii hujus fides atque probabilitas. Hinc ad ipsum textum latinamque ejus versionem progredi possumus.

Þáttr of Brandi hinum Örva Vermundarſyni.

A einu ſumri kom til Norvegs utann af Íslandi Brandr ſon Vermundar hins miófa í Vatnsfirde; hann var kalladr Brandr hinn örvi, ok var hanum þat ſann-nefni. Brandr lagdi ſkipe ſínu inn til Nidaróſs. Þiódólfr ſkáld var vinr Brands, ok hafdi margt ſagt Haraldi konungi frá örleik hans ok ſtórmennſku. Enn er Brandr kom til bæiarens, ſagdi Þiódólfr þat konungi, ok rœddi þá enn margt um vinſældir hans á Íslandi ok örleik. Þá mælti konungr: þat ſkal nú ſkiótt reyna hvert hann er ſva ör ſem þú ſegir, gack til hans ok bid hann géfi mér ſkyckiu ſína. Sídann fór Þiódólfr, ok kom inn í ſkémmu eina, þar er Brandr var fyrir. Hann ſtód á gólfinu, ok ſtikadi lérept; hann var í ſkarlats kyrtli, ok hafdi yfir utann ſkarlats ſkyckiu, ok hafdi ſkyckiu-böndinn upp á höfdi ſér, medann hann ſtikade léreptid, hann hafdi öxi gullrekna í handar-krika. Þiódólfr mælti: konungr vill þiggia af þér ſkyckiuna. Brandr héldt fram athöfn ſinne, ok ſvaradi öngvu, ok lét falla ſkyckiuna aptr af herdum ſér. Þiódólfr tók upp ok færdi konungi. Konungr ſpyr hverſu færi med þeim. Hann ſagdi Brandr hefdi eingi ord um; ſagdi Þiódólfr ok frá athöfn hans ok búnínge. Konungr mælti: víſt er ſá madr ſkapſtór ok mun vera mikels háttar, er hanum þókti ei þurfa ord um at hafa; gack enn, ok ſeig, at ek vil þiggia af hanum öxi hina gullreknu. Þiódólfr mælti: ei er mér miket um at fara optar, veit ek ei hverſu hann vill taka, ef ek kref vopns úr hendi hanum. Konungr mælti: þú vaktir þetta mál, ok ſagdir mér af örleik hans, bædi nú ok fyrr; þyki mér hann ecki ör, ef hann géfir mér ei öxina. Þiódólfr fór, ok ſagdi Brandi, at konungr villde þiggia öxina. Hann rétti þegar frá ſér öxina, ok mælti ecki. Þiódólfr færdi konungi öxina, ok ſagdi hverſu farit hafdi. Konungr mælti: meire von er, at þeſſi madr ſé örvari enn fleſtir menn adrir, ok heldr fénar nú; far þú enn ok ſeig, at ek vil hafa kirtelinn, ſem hann ſtendr í. Þiódólfr mælti: ecki heyrir mér herra at fara til þeſſa, kann vera at hann virde ſem ek vile ſpotta hann. Þú ſkalt fara, ſagdi konungr. Þiódólfr fór ok ſagdi Brandi, at konungr vill hafa kirtelinn. Brandr brá þá ſyſlaninne, ok ſteipte af ſér kirtlinum, ok mælti ecki; hann ſpretti af annari erminne,

Hiſtoriola de Brando Liberali, Vermundi filio.

Æſtate aliqua venit ex Islandia ad Norvegiam Brandus Vermundi Teneri in Vatnisfiordo filius. Dictus ille fuerat Brandus Liberalis, juſto quidem cognomine. Navim aliquando ſuam ad Nidaroſiam appulerat. Poëta Thiodolfus ejus amicus Regi Haraldo multa de Brandi munificentia et generoſitate narraverat. Brandus ubi ad urbem venit, Thiodolfus id Regi indicavit, ejus ſimul in Islandia gratioſitatem et liberalitatem deprædicans. Ad hæc Rex: mox, inquit, experiundo comprobabitur, utrum recte ſe habeant ejus munificentiæ, quas a te audivi, laudes; illum adi et jube pallium ſuum mihi dare. Ivit Thiodolfus et domunculam intravit, in qua Brandus morabatur. Stabat in medio pavimento, linteum ulna dimetiens. Tunicam gerebat coccineam, et ſupra eam coccineum pallium, cujus lora ſupra caput ligaverat, dum linteum dimetiebatur. Habebat ſub axilla ſecurim, cujus capulus aureis bullis interſtinctus erat. Thiodolfus ad eum converſus: Rex, ait, pallium tuum ſibi dari cupit. Brandus in negotio ſuo perrexit, et, nil reſpondens, pallium ab humeris ſuis dejecit, quod ſublatum Thiodolfus Regi tradidit. Quærenti huic, quomodo res inter illos transacta esſet, retulit Thiodolfus Brandum ſilentium prorſus ſervasſe, omnemque ejus occupationem et habitum expoſuit. Tum Rex: ſane ille, inquit, vir animi eſt erecti, altosque gerit ſpiritus, ſiquidem reſpondere dedignatus eſt; verum i, eumque fac certiorem, quod ſecurim ejus aureo capulo ſplendentem habere velim. Regesſit Thiodolfus: non valde volupe mihi eſt hocce mandatum, cum neſciam, num boni conſulere velit, quod ipſa arma ejus manui extorqueam. Atqui, ait Rex, inchoaſti ipſe hoc negotium, dum et nunc et antea ejus liberalitatem laudabas; ſed niſi ſecurim mihi dederit, non mihi liberalis videtur. Sic Thiodolfus Brandum adiit, monuitque poſcere Regem ejus ſecurim. Ille eam mox ne verbo quidem addito porrexit. Cum Thiodolfus Regi ſecurim ferret, et quomodo res geſta esſet, exponeret, Rex ſubjecit: luculentum eſt hunc virum plerisque aliis munificentiorem esſe, jamque meæ gazæ haud parum augentur. I nunc eique dicito, quod tunicam qua indutus eſt mihi tradi velim. Obloquitur Thiodolfus aitque: non decet me do-

minne, ok hafdi eptir, enn kaſtadi kirtlinum til Þiódólfs, enn hann færdi konungi. Konungr leit á ok mælti: Þesſi madr er bædi vitr ok ſtórlyndr; audſét er mér, at Því hefir hann erminne afsprett, at hanum Þyker ſem ek eige eina hendina til Þeſs Þó at Þiggia jafnann, enn alldri at géfa; ok far nú eptir hanum. Ok var ſva giört; kom Brandr, ok fagnadi konungr hanum vel; ok Þá Brandr af konungi miklar virdíngar ok ſtórgiafer; ok endar af hanum at ſegia.

domine talem proponere conditionem, nam opinabitur forte, me eum ludibrio habere. Rege vero id pro imperio jubente ivit Thiodolfus, oſtenditque Brando, quod Rex tunicam poſtularet. Tum Brandus, interrupto tantisper ſuo negotio, tunicam ſibi exuit, atque, etiamnunc tacens, altera manica disſuendo reſecta ſibique ſervata, eam ad Thiodolfum rejecit. Ubi tunica Haraldo tradita erat, Rex eam oculis luſtrans ſubjecit: Ille vir ingenioſus non minus quam generoſus dicendus; perſpicuum mihi eſt, eum manicam ideo reſecuisſe, quia ipſe videbar modo unam manum, videlicet ad accipiendum, non item ad dandum, habere; jamque ito eumque arcesſito. Secutus invitationem Brandus venit; Rex eum benigne excepit magnaque dignatione et largis muneribus ornavit. Atque ita explicit hac hiſtoriola.

Transgredimur ad commemorandum id, cui edendo iſto commentariolo proluſum eſt. Celebrari in Univerſitate ſolent Regis natalia cum publica panegyri habenda, tum diſtribuendis præmiis inter juvenes academicos, qui ſua in ſolvendis thematibus, quæ anno præcedente in variis diſciplinis propoſita fuere, ſolertiâ ea meruerint, novisque in annum ſequentem proponendis. Ut ab his incipiamus, quæſtiones, in quibus ingenia ſe exercitare poterunt, ſic ut intra Calendas Decembres Commentarios Rectori Magnif. tradant, ſunt ſequentes:

IN THEOLOGIA.

Cum utraque doctrinam morum tradendi methodus, ſive ſeparatim ſive conjunctim cum diſciplina dogmatica, ſuis commendetur commodis, ſuisque prematur incommodis, quæritur, quid hoc nomine pro vario inſtitutionis chriſtianæ ſcopo obſervandum ſit?

IN JURISPRUDENTIA.

Quo fundamento nititur præſcriptio immemorialis et quomodo differt a cæteris præſcriptionis ſpeciebus? anque jure univerſali admittenda? quatenus denique obtinet cum ex jure Romano et præcipuis exteris legibus hodiernis tum ex jure patrio?

IN MEDICINA.

Quotuplici ratione natura hominis agit ad morbos tollendos et levandos?

IN PHILOSOPHIA.

Exponatur ſententia Ariſtotelis: virtutem conſiſtere in medio, quod æqvaliter abſit ab utroque extremo; atque ad criſin vocetur.

IN MATHESI.

Datur:

1. curva A M C. revolutione circa axem verticalem A B Conoides generans, baſi circulari radio B C deſcriptæ inſiſtens.
2. diameter, diſtantia a centro baſeos atque elevatio ſphæræ alicujus (conoides illud illuminantis) ſupra planum baſeos, e centro hujus baſeos ſpectatæ.

Quæritur:

1. figura umbræ atque penumbræ.
2. indoles curvarum in ſuperficie conoides terminatricium, partem illuminatam ab obſcura diſtingventium, idque
3. tam in genere pro qualibet curva generante, quam in ſpecie pro conoide parabolico e revolutione parabolæ Apollonianæ orto.

IN

IN HISTORIA.

Unde exſtitit obligatio Cleri Danici ante reformationem Regi militiam præſtandi, et quatenus huic obligationi a Clero revera ſatisfactum eſt?

IN PHILOLOGIA.

Quænam fuerunt Græcorum notiones de anni temporum geniis, qui vocantur Ὧραι?

IN ÆSTHETICIS.

At beſtemme Forholdet mellem Natur og Kunſt, med ſærdeles Henſyn til hvad Kunſten deels kan tillade ſig, deels endog udfordrer.

IN HISTORIA NATURALI.

Licet plantæ cryptogamicæ, quæ in patria vigent, ſeriori tempore diligenter inveſtigatæ ſint, nonnulla tamen genera reſtant, quæ induſtriam Botanicorum Danicorum minus quam Anglicorum et Germanicorum excitaverunt. Exemplo ſit genus Jungermanniæ, ſpecierum ditisſimum, qvarum certe plures, quam quas Floræ noſtræ hactenus exhibent, in patriis locis naſcuntur. Poſtulatur igitur hujus generis Monographia, ſpecies indigenas, diagnoſibus luculentis et deſcriptionibus completis illuſtratas complectens, adjectis ſimul rectis ſynonymis, locis natalibus, bonarumque iconum citationibus. Delineationes accuratæ ſpecierum, ſi quæ dantur, novarum, aut ſpecimina earundem bene ſiccata completaqve commentationi ſubjiciantur.

Panegyrin itaque indicit UNIVERSITAS REGIA HAVNIENSIS ad celebrandum diem natalem MONARCHÆ NOSTRI AUGUSTISSIMI **FREDERICI SEXTI.** Auctore COLLEGIO REGIO, *quod rem Academicam et Scholaſticam moderatur*, habebitur illa d. II. Febr. hora XII in Auditorio Domus Regiæ. RECTOR UNIVERSITATIS, *FREDERICUS THEODORUS HURTIGKARL*, Profesſor Juris Publicus Ordinarius Regique a Conſiliis Status, cathedram conſcendet publicaque oratione gratos et devotos Academicorum omnium in Regem, Reginam, Domumque omnem Regiam ſenſus, et candidisſima pro Auguſtis Capitibus vota precesque pie interpretabitur. Tum de XI, quæ hoc anno elaboratæ fuere, civium noſtrorum commentationibus, Cenſorum judicia prælegет, victorumque nomina, ruptis quæ ea celant ſchedulis, pronunciabit.

Invitati hac charta eſtote, Lectores Benevoli, ad iſtud feſtum nobiscum ſolenniter obeundum; faciteque, ut panegyris, quam votorum ſinceritas coëgit, participantium quoque frequentia concelebretur.

Dabamus Havniæ d. XXVII. Januar. a. MDCCCXIX.

SUB UNIVERSITATIS SIGILLO.

